

Adam Asnyk (11 września 1838 w Kaliszu - 2 sierpnia 1897 w Krakowie)

Ten poeta rodem z Kalisza

urodził się po to, by pisać...

o serc zachwytach,

głębiach i szczytach,

morza i gór podszepty słyszał...

(ebs)

Adam Asnyk - poeta i dramatopisarz, w czasie powstania styczniowego członek Rządu Narodowego, członek honorowy Towarzystwa Muzeum Narodowego Polskiego w Rapperswilu od 1894.

<https://www.youtube.com/watch?v=V3eLvqM5Mqc>

Urodził się jako Adam Prot Asnyk 11 września 1838 w Kaliszu w rodzinie szlacheckiej. Był synem Kazimierza, powstańca listopadowego, który po odbyciu zesłania osiedlił się w Kaliszu i trudnił się handlem skórą (na czym dorobił się znacznego majątku i następnie otworzył hotel i księgarnię), i Konstancji z Zagórowskich.

W 1849 rozpoczął naukę w Wyższej Szkole Realnej w Kaliszu, gdzie w 1853 złożył egzamin dojrzałości. W Kaliszu mieszkał do 1856, po czym wyjechał do Warszawy, gdzie podjął studia w Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie (1856), następnie w Akademii Medyko-Chirurgicznej w Warszawie (1857-1859) oraz na uniwersytetach we Wrocławiu (1859-1860), gdzie działał w Towarzystwie Literacko-Słowiańskim, Paryżu (1861) i Heidelbergu (1861-1862).

Brał udział w ruchu spiskowym. W 1860 został aresztowany i uwięziony w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej. W powstaniu styczniowym był członkiem wrześniowego Rządu Narodowego. W latach 1864-1867 przebywał za granicą, w 1866 uzyskał doktorat z filozofii na Uniwersytecie Ruprechta i Karola w Heidelbergu. Po powrocie do kraju mieszkał we Lwowie, a w 1870 osiadł w Krakowie. Debiutował w 1870 na łamach dziennika *Kaliszanin* wierszem "Rodzinnemu miastu" (w tym samym dzienniku i w tym samym roku debiutowała Maria Konopnicka).

W 1875 ożenił się z Zofią Kaczorowską, z którą miał syna Włodzimierza. W styczniu 1882 został wydawcą krakowskiego dziennika *Reforma*, przemianowanego w listopadzie tego roku na *Nową Reformę*. Od 1884 był radnym miejskim w Krakowie. W 1889 został posłem do galicyjskiego Sejmu Krajowego. W 1890 przewodniczył

sprowadzeniu z Paryża prochów Adama Mickiewicza. Był jednym z założycieli Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie (1882) i członkiem honorowym TSL.

Podejmował wyprawy wysokogórskie w Tatry - był jednym z pierwszych członków Towarzystwa Tatrzańskiego. Wiele podróżował po Europie. W 1888 odbył podróż do Włoch, na Sycylię, Malte i północne wybrzeże Afryki, zakończoną w Marsylii. W 1894 odbył podróż na Cejlon i do Indii.

Zmarł 2 sierpnia 1897 w Krakowie. Został pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce w Krakowie.

<https://www.youtube.com/watch?v=2dtzrMjkNcE>

Twórczość literacką rozpoczął w latach 1864-65. Wiersze ogłaszał w zbiorach pt. "Poezje" (1869, 1872, 1880, 1894). Jego liryka w tym okresie była wyrazem rozterki duchowej poety, przeżywającego kryzys światopoglądowy, pogłębiony klęską narodową. Powstają wiersze pełne bluźnierstw ("Odpowiedź"), buntu przeciw Stwórcy i ustalonemu porządkowi świata ("Julian Apostata"), goryczy i zwątpienia ("W zatoce Baja"), krytycznego obrachunku z romantyzmem politycznym ("Sen grobów"). Od ok. 1870 rozpoczął poszukiwanie własnej drogi twórczej. Pisał wtedy erotyki, wiersze oparte na motywach ludowych, lirykę refleksyjną.

W utworach Asnyka zaczęła z czasem dominować postawa epicka. W miejsce lirycznego obrazu ludzkich przeżyć pojawił się zobiektywizowany, epicki obraz świata, refleksja coraz częściej zastępuje komentarz liryczny. Najpełniejszym wyrazem tej zintelektualizowanej poezji jest cykl 30 sonetów "Nad głębiami" (1883 i 1894), który przyniósł Asnykowi miano poety filozofa. W cyklu tym zawarł poeta swój system filozoficzny, będący próbą pogodzenia idealizmu z pozytywistycznym realizmem i scjentyzmem. Z tym ostatnim łączy filozofię Asnyka praktycyzm myślowy, uznanie osiągnięć współczesnych nauk przyrodniczych oraz prawa powszechnego rozwoju. W przeciwieństwie jednak do pozytywistów nie wierzył w możliwość empirycznego poznania rzeczywistości.

W twórczości Asnyka obecna jest stale nuta patriotyczna, głosząca wiarę w siłę narodu i możliwość odzyskania wolności, polemiczna wobec konserwatywnego programu ugody (w 25 rocznicę powstania 1863 roku).

Motywy wielu jego utworów jest krajobraz górski, zwłaszcza tatrzański oraz motywy morskie, sonety oraz cykl "Z obcych stron" (1895), "Taormina", "Noc na morzu - w drodze z Malty do Goletty", "Na polach Kartagi", "Pointe du Raz".

Góry i morze - pisał Asnyk 28 maja 1874 w liście do ojca - to jedyne uniwersalne lekarstwo na wszystkie ludzkie dolegliwości, tam oddychając świeżym, wonnym powietrzem, pojąc się widokiem świeżej a wzniosłej natury można zapomnieć o cierpieniach i troskach...

<https://www.youtube.com/watch?v=78X20k8Vtpc>